

4137322 SHEV/M : สาขาวิชา : สิ่งแวดล้อม : ศก.ม. (สิ่งแวดล้อม)

คำสำคัญ : การอนุรักษ์ป่าชุมชน/แนวพุทธ

พระมหาจำเริญ พระคังคิว : การอนุรักษ์ป่าชุมชนแนวพุทธ : กรณีศึกษาวัดป่าบ้านชาด ตำบลนาถู กิ่งอำเภอ นาถู จังหวัดกาฬสินธุ์ (COMMUNITY FOREST IN THE BUDDHIST WAY : A CASE STUDY WATPABANCHAD TAMBONNAKHU NAKHU DISTRICT KALASIN PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : รัชชัย บุญโชค, Ph.D., ปุสดี มอนซอน, M.A., M.O.H. 188 หน้า ISBN 974-664-791-1

การอนุรักษ์ป่าชุมชนแนวพุทธ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงโลกทัศน์ของชาวพุทธที่มีต่อทรัพยากรป่าตามแนวคิดคำสอนของพุทธศาสนา และวิถีปฏิบัติตามคำสอนในพุทธศาสนาเพื่อการอนุรักษ์ 2) ศึกษาถึงปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคในด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามแนวพุทธศาสนา การศึกษาในครั้งนี้อาศัยหลักคำสอนทางด้านพุทธศาสนา คือ ปฏิจ্ঞสมุปบาท ไตรลักษณ์ เมตตา กรรม และ วินัย เพื่อเป็นทฤษฎีในการอธิบายถึงวิธีการอนุรักษ์แนวพุทธ โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต และการสัมภาษณ์แบบลึกจากกลุ่มตัวอย่างทั้งพระสงฆ์และชาวบ้านที่มีความเกี่ยวเนื่องกับวัดป่าบ้านชาด ใช้การวิเคราะห์ด้วยวิธีการจำแนกข้อมูล และการวิเคราะห์ด้วยวิธีอุปนัย

ผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์จะมีโลกทัศน์ที่ไม่เบียดเบียนป่าเขา เพราะป่ามีผลต่อการฝึกฝนทางด้านจิตวิญญาณ ส่วนโลกทัศน์ของชาวบ้านจะมีความเคารพต่อป่า เพราะป่าเป็นที่อยู่อาศัยของพระสงฆ์ผู้ที่ตนเคารพ ทำให้ชาวบ้านไม่กล้าทำลายป่า และการปฏิบัติกิจกรรมทั้งหมดของพระสงฆ์วัดป่าล้วนมีความสัมพันธ์ต่อการฝึกฝนจิตวิญญาณ ที่จะทำให้เกิดความรู้สึกรักอยากเบียดเบียนป่าน้อยลง รวมถึงการปฏิบัติตามวินัยต่าง ๆ ของพระสงฆ์ก็มีผลต่อการอนุรักษ์ป่า วิธีการปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์ป่าของชาวบ้านก็แฝงอยู่ในการปฏิบัติต่อพระสงฆ์ เพราะชาวบ้านถือว่าทรัพยากรภายในวัดป่าเป็นสมบัติของพระสงฆ์การละเมิดทรัพยากรถือว่าเป็นบาป การใช้ทรัพยากรภายในวัดป่าของชาวบ้านจึงต้องขออนุญาตพระสงฆ์เสมอ

ปัจจัยส่งเสริมต่อการอนุรักษ์แนวพุทธ มี 6 ปัจจัย คือ 1) ความเลื่อมใสต่อวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ 2) ความเชื่อเรื่องวิญญาณคุ้มครอง 3) ประเพณีดั้งเดิมของชุมชน 4) บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่น และระดับประเทศ 5) การมีส่วนร่วมตามคติการทำบุญของชาวบ้าน 6) บทบาทของพระสงฆ์ฝ่ายปกครอง ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสำหรับการอนุรักษ์มี 2 ปัจจัย คือ 1) ความไม่สมดุลระหว่างอาชีพและรายได้ของชาวบ้าน 2) การขาดการศึกษาของพระสงฆ์

ข้อเสนอแนะ 1) ส่งเสริมให้ชุมชนมีการใช้เทคโนโลยีด้านการผลิตที่ไม่ซับซ้อน 2) จัดการศึกษาของสงฆ์ให้มีความเป็นระบบมากขึ้น ภายใต้อาณัติของสถาบันสงฆ์ ภาครัฐ และชุมชน 3) เน้นกิจกรรมการมีส่วนร่วมระหว่างพระสงฆ์และชาวบ้านเพื่อการตรวจสอบกันเองระหว่างพระสงฆ์และชาวบ้าน 4) ควรจัดกิจกรรมด้านประเพณีดั้งเดิมให้มีความต่อเนื่องกันทุกปี โดยรักษารูปแบบและจุดมุ่งหมายของประเพณีไว้ให้ได้มากที่สุด 5) การใช้ประโยชน์จากป่าควรจะทำให้มีความสมดุลทั้งด้านกายภาพและด้านจิตใจ